

# **METALLINAISIA**

## Sukupuolen merkitys kuvanveistäjän ammatissa

Mirja Kurri

Opinnäytetyö

Kirjallinen osa

Huhtikuu 2014

Tampereen ammattikorkeakoulu

Kuvataiteen koulutusohjelma

## TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu

Kuvataiteen koulutusohjelma

MIRJA KURRI:

Metallinaisia

Sukupuolen merkitys kuvanveistäjän ammatissa

Opinnäytetyö 32 sivua

Huhtikuu 2014

---

Opinnäytetyössä *Metallinaisia* tarkastellaan sukupuolen merkitystä kuvanveistäjän ammatissa Eila Hiltusesta ja Laila Pullisesta kerätyn lähdeaineiston avulla. Kuinka paljon taiteilijoiden naiseus on vaikuttanut näiden naiskuvanveistäjien uraan ja työskentelyyn ja kuinka taidemaailma on heitä kohdellut? Onko naiseus asettanut heidän uralleen esteitä tai onko se kenties ollut jossain tapauksissa hyödyksi?

Tekstissä pohditaan myös taiteellisesta teossarjasta *Mun pitäisi* saatua palautetta verraten sitä lähdeaineistoon.

Opinnäytetyössä kysytään, koetaanko kuvanveisto edelleen maskuliinisena vai voiko nainen työskennellä alalla ilman ennakoasenteiden tuomaa taakkaa. Ovatko ajat ja ajatusmallit muuttuneet vai vieläkö naiskuvanveistäjä nähdään kurioositeettina?

---

Asiasanat: kuvanveisto, metalli, Eila Hiltunen, Laila Pullinen, sukupuoli, nainen, mun+pitäisi

## ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu  
Tampere University of Applied Sciences  
Degree programme in Fine Art

MIRJA KURRI:

Metal women

The relevance of gender in sculptor's profession

Bachelor's thesis 32 pages

April 2014

---

The bachelor's thesis *Metal Women* considers the relevance of gender in sculptor's profession using source material of Eila Hiltunen and Laila Pullinen. How has being a woman affected the career and work opportunities of these female sculptors? How has the art field served them? Has their womanhood presented obstacles in their career or has it maybe in some cases been beneficial?

The text also ponders upon the feedback received of the artistic work *I Should* while reflecting it to the source material.

The thesis considers if sculpting is still seen as a masculine profession or can a woman work as a sculptor without having to carry the burden of prejudice. Have the times and paradigms changed or are female sculptors still seen as a curiosity?

---

Key words: sculpture, metal, Eila Hiltunen, Laila Pullinen, gender, woman,

I+should

## SISÄLTÖ

1. JOHDANTO.....	1
2. EILA HILTUNEN.....	3
2.1. Eila Hiltunen lyhyesti.....	3
2.2. Naiskuvanveistäjä.....	5
2.3. Eristäminen yhteisöstä.....	8
2.4. Naiseuden hyöty.....	8
2.5. Suuri persoona.....	9
3. LAILA PULLINEN.....	13
3.1. Laila Pullinen lyhyesti.....	13
3.2. Ammattiin hakeutuminen ja uran alku.....	15
3.3. Patsaskilpailuja.....	16
3.4. Yhteiskunnalliset aiheet.....	18
3.5. Vaikutus suomalaisen kuvanveiston historiaan.....	20
4. OMAT TEOKSET JA TYÖSKENTELY.....	23
4.1. <i>Mun pitäisi</i> .....	23
4.2. Tunteellinen nainen.....	24
4.3. Pohdintaa saamastani palautteesta.....	26
5. POHDINTA.....	29
KUVAT.....	31
LÄHTEET.....	32

## 1. JOHDANTO

*”Kuitenkin kuvanveistäjä [Eila Hiltunen] on myös kyennyt yhdistämään maailmaansa aviomiehen ja lapset, elämään täyden naisen elämää, aristelematta elämän antamien mahdollisuuksien edessä. Sanomattakin on selvää, että hänen täytyi saada myös miehensä ymmärtämään pitkäjänteisen työnsä vaatimukset, jotta tämä elämäntyyli onnistuisi.”* (Ahtola-Moorhouse 2001, 10.)

Edellä oleva lainaus on poimittu vuonna 2001 julkaistusta Didrichsenin näyttelyjulkaisusta *Credo Eila Hiltunen*. Todellakin vuonna 2001, ei vuonna 1901.

Toki on mahdollista, että lainaus heijastelee kirjoittajan omia tuntemuksia ja kokemuksia naisena taidekentällä. Nyt jo eläköitynyt Ateneumin intendentti, taidehistorian maisteri Leena Moorhouse-Ahtola oli itsekin kiinnostunut kuvanveistäjän työstä, mutta on sen sijaan tehnyt menestyksekkään uran Suomen Taideakatemiassa ja Ateneumissa.

Helsingin Sanomien haastattelussa Ahtola-Moorhouse kertoo, kuinka hän naimisiin mennessään sanoi, ettei hänestä sitten tule kotiäitiä, mutta lasten synnyttyä ei aikaa jäänytkään taiteelle. (Ahtola-Moorhouse 2012.)

Opinnäytetyöni kirjallisen osuuden ensimmäisessä osuudessa tutkin naiskuvanveistäjiä, heidän teoksistaan, näyttelyistään ja urastaan kirjoitettujen tekstien avulla. Kuinka paljon taiteilijan naiseus on vaikuttanut heidän uraansa ja työskentelyynsä kuvanveistäjinä ja kuinka taidemaailma on heitä kohdellut? Onko naiseus asettanut heidän uralleen esteitä tai ollut kenties jossain tapauksissa hyödyksi?

Lähdeaineistona käytän kahdesta ansioituneesta, suomalaisesta naiskuvanveistäjästä, Eila Hiltusesta ja Laila Pullisesta, kirjoitettuja tekstejä. Tärkeimmiksi lähdeaineistoiksi nousivat taiteilijoiden retrospektiivinäyttelyiden näyttelyjulkaisut, *Laila Pullinen Atti d’Amore* ja *Credo Eila*

*Hiltunen* sekä Eila Hiltusen haastattelu Kari Uusikylän teoksessa *Naislahjakkuus*.

Poimin lähdeaineistosta merkityksiä, joissa viitataan taiteilijan sukupuoleen. Joko siihen mitä se on, tai mitä se ei ole. Pohdin myös näiden aineistojen suhdetta nykypäivään.

Eila Hiltunen tosiaan aloitti opintonsa Suomen Taideakatemiassa vuonna 1942 (Ahtola-Moorhouse 2001, 82) ja Laila Pullinen vuonna 1953 (Nikkari 2010, 56), mutta kuinka paljon taidemaailma on muuttunut noista ajoista?

Kirjallisen opinnäytetyöni toisessa osuudessa vertaan lähdeaineistoa omaan työskentelyyni ja kokemuksiini. Kuvanveisto, ja erityisesti metallin käyttö, nähdään havaintojeni mukaan edelleen hyvin maskuliinisena.

Esittelen opinnäytetyönä valmistamani teossarjan *Mun pitäisi* ja kerron työskentelytavoistani. Kerron vapaasanaisesti omista kohtaamisistani ja keskusteluista, joita on teosteni äärellä käyty.

Päätännässä pohdin nähdäänkö kuvanveisto edelleen maskuliinisena vai voiko nainen työskennellä alalla ilman ennakoasenteiden tuomaa taakkaa? Ovatko ajat ja ajatusmallit muuttuneet vai vieläkö naiskuvanveistäjä nähdään kurioositeettina? Tärkeää on myös pohtia olenko onnistunut tutkimaan lähdeaineistoa objektiivisesti.

Tässä opinnäytetyössä käsittelen ainoastaan sukupuolia nainen ja mies. Tiedostan kuitenkin, että näiden sukupuolien väliltä löytyy variaatioita kuten intersukupuoli ja transsukupuoli, mutta rajaan aineiston ja tutkimuksen tietoisesti kahden oletetun sukupuolen mukaisesti.

## 2. EILA HILTUNEN

### 2.1. Eila Hiltunen lyhyesti

Eila Hiltunen (1922-2003) oli suomalainen kuvanveistäjä. Hänet tunnetaan parhaiten hitsatuista teräsveistoksistaan, joista varmasti kaikkein tunnetuin on vuonna 1967 valmistunut, Helsingin Töölössä Sibeliuksen puistossa sijaitseva *Sibelius-monumentti*.



#### 1. Lähikuva *Sibelius-monumentista*

Kuvanveistäjä on työskennellyt teräksen lisäksi pronssin ja marmorin parissa sekä on soveltanut hitsaustekniikkaa kupariin ja alumiinipronssiin. (Wikipedia 2014, hakusana Eila Hiltunen.)

Hiltunen teki ensimmäiset hitsauskokeilunsa isänsä autopajalla jo kahdeksanvuotiaana (Uusikylä 2008, 77). Määrätietoisena äitinsä kannustamana Hiltunen aloitti opintonsa Suomen Taideakatemiassa vuonna 1942 (Ahtola-Moorhouse 2001, 82).

Eila Hiltusen uran aktiivisin vaihe sijoittuu 1950-80-luvuille.

Hiltunen on saanut mm. Pro Finlandian vuonna 1966 ja professorin arvonimi hänelle on myönnetty vuonna 1974. (Ahtola-Moorhouse 2001, 94.)

Hiltunen avioitui valokuvaaja Otso Pietisen kanssa vuonna 1944 ja pari sai kaksi lasta (Wikipedia 2014, hakusana Eila Hiltunen).



2. Eila Hiltunen ja Urho Kekkonen *Sibelius-monumentin* äärellä 1967



## 2.2. Naiskuvanveistäjä

Seuraava lainaus on ensimmäinen kappale eräästä Eila Hiltusen urasta kertovasta tekstistä.

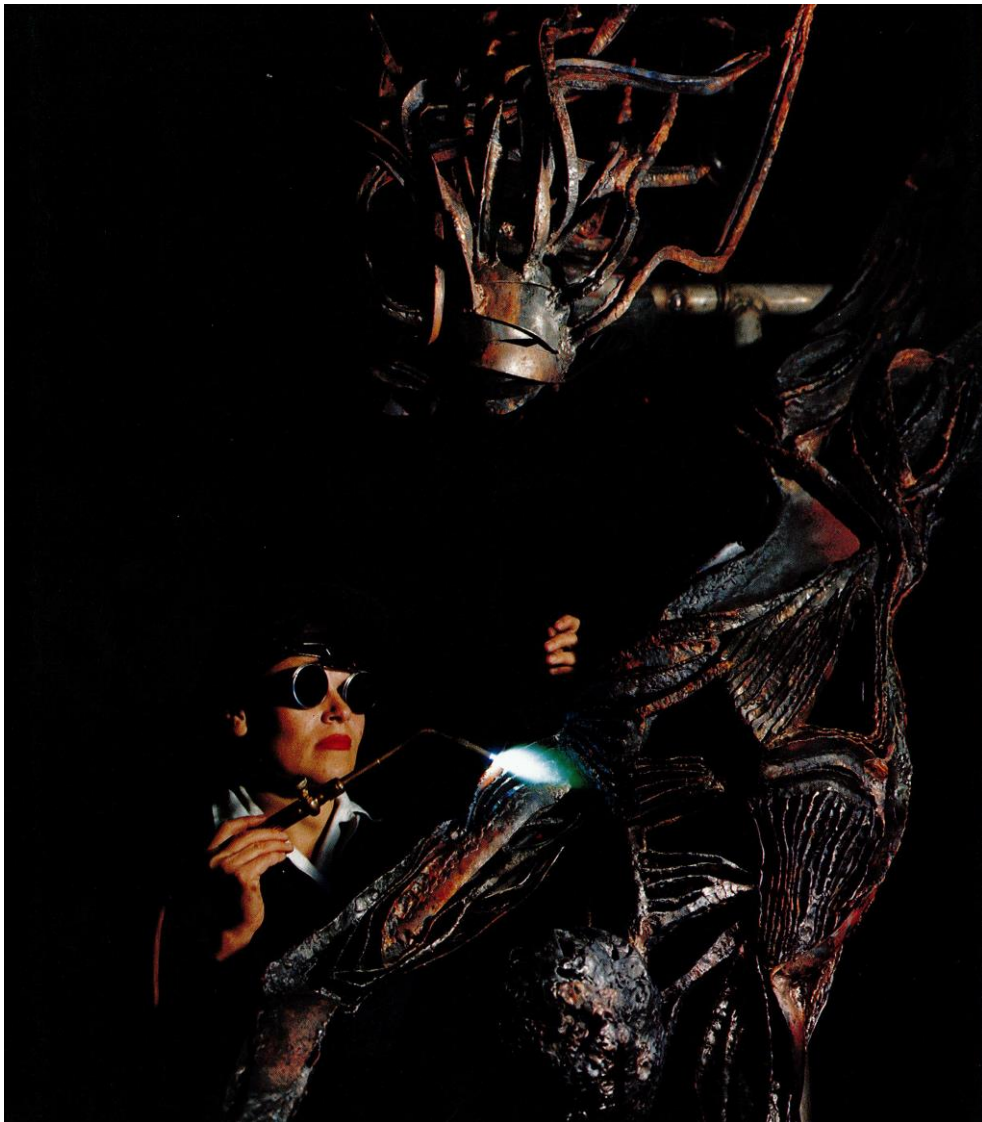
*”Suomen taiteen historiaan merkittävästi vaikuttaneen naisen, Eila Hiltusen, elämän tarinaan sisältyy paljon, ensinnäkin vanhempien suurta rakkautta, omaa lahjakkuutta, vitalisuutta, glamouria ja pohjatonta innostuneisuutta musiikista, tanssista ja taiteesta.*

*Ulkoiselta olemukseltaan Eila Hiltunen sopii koruineen, näyttävine asuineen, autoineen ja autonkuljettajineen suihkuseurapiirin täysveriseksi daamiksi. Kielitaito ja esiintyminen ovat myös malliksi kenelle tahansa diplomaatille. Mutta tämä saattaa olla hämäävää. Tämä kaikki kuuluu vahvasti ja vilpittömästi Hiltusen olemukseen, mutta on vain osa hänestä. Vahvin panostus on ehdottomasti luovassa työssä ja sen edellytysten turvaamisessa. Hänen kohdallaan luonnollisesti myös osaava julkinen esiintyminen on auttanut työmahdollisuuksien saamisessa ja eteenpäin viemisessä.*

*Kuitenkin kuvanveistäjä on myös kyennyt yhdistämään maailmaansa aviomiehen ja lapset, elämään täyden naisen elämää, aristelematta elämän antamien mahdollisuuksien edessä. Sanomattakin on selvää, että hänen täytyi saada myös miehensä ymmärtämään pitkäjänteisen työnsä vaatimukset, jotta tämä elämäntyö onnistuisi.” (Ahtola-Moorhouse 2001, 9-10.)*

Hiltusen persoona on toki vaikuttanut merkittävästi hänen uraansa, mutta biografian aloittaminen sukupuolta ja persoonaa korostaen vähättelee hänen saavutuksiaan kuvanveiston tekniikoiden kehittämisessä ja hänen vaikutustaan Suomen taidehistoriaan kuvanveistäjänä. Ei naiskuvanveistäjänä, vaan kuvanveistäjänä. Tämän huomioi kuitenkin myös Ahtola-Moorhouse kirjoituksensa lopussa.

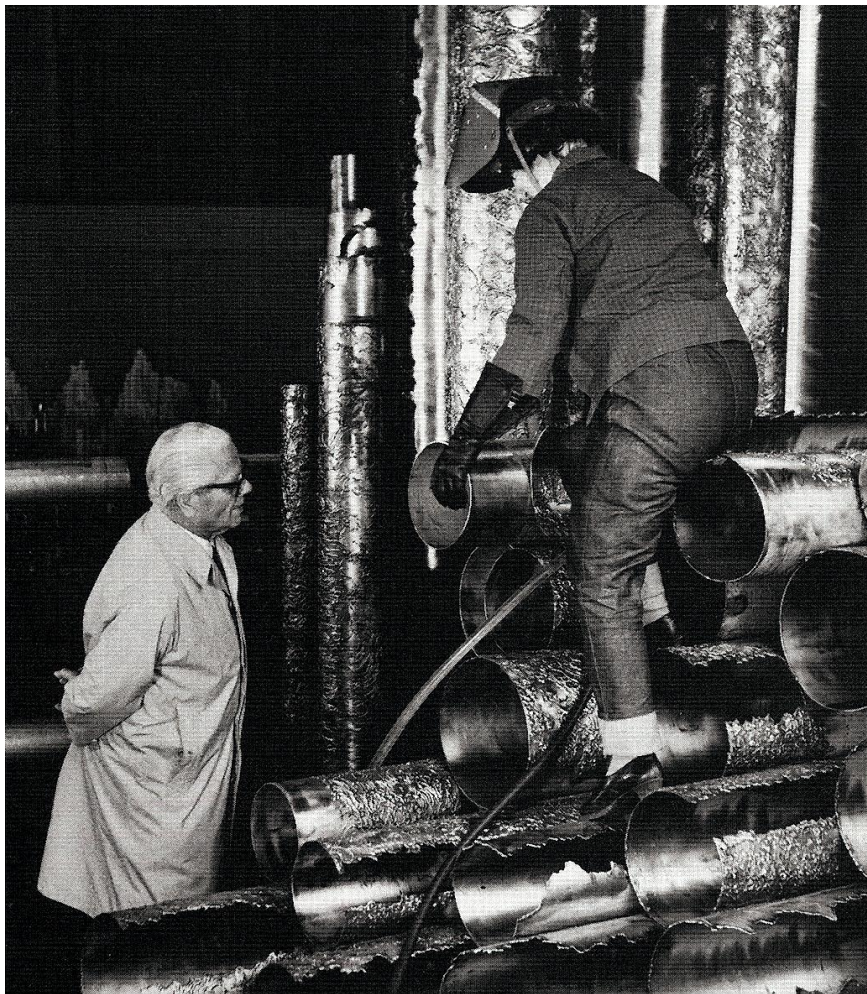
*"Nykyisessäkin laajuudessaan ja laadussaan Eila Hiltunen on ottanut itseoikeutetun paikkansa Suomen taiteen historiassa, ei pelkästään sen ensimmäisenä erittäin merkittävän uran tehneenä naiskuvanveistäjänä, vaan uusien, ennennäkemättömien ja -kokemattomien vahvojen ja värikkäiden tunnetilojen tuojana suomalaiseen kuvanveistoon."* (Ahtola-Moorhouse 2001, 42.)



3. Eila Hiltunen hitsaa *Veden alla* -teosta vuonna 1960

*”Olen huomannut sen että olen nainen aiheuttavan nimenomaan tämän työn [Sibelius-monumentti] kohdalla hyvin paljon haittaa. Minun on ansaittava tavalla tai toisella se arvovalta, joka on ensimmäinen edellytys teknisen maailman ihmisten käsittelemisessä. Jos kiihdyn, pilaan asioita. Jos en heti vyörytä osaavaa, Polilla tai muissa insinööriahjoissa opittua sanastoa, ihmiset ajattelevat olevansa tekemisissä taiteellisen höpsäkän kanssa ja toivomuksiani ja tavoitteitani pidetään pikemminkin kuriositeetteina kuin jonakin todellisena, mihin jokainen asiaan kytkeytynyt alihankkija, asiantuntija taikka työn jonkin erillisen osan tekijä voi vaikuttaa – tarkoitan vaikkapa kallionleikkaajia tai peittaajia.”*

Eila Hiltunen *Sibelius-monumentista*. (Hiltunen 1992, 19.)



4. Eila Hiltunen työskentelee *Sibelius-monumentin* parissa

### 2.3. Eristäminen yhteisöstä

Vuonna 1955 kuvanveistäjäkollegat pudottivat Eila Hiltusen pois Roomassa järjestetystä Pohjoismaiden taideliiton näyttelystä. Näyttelykokonaisuus oli paisunut liian laajaksi ja joku oli jätettävä pois. (Ahtola-Moorhouse 2001, 16, 18.)

Eistäminen kuvanveistäjäpiireistä jatkui vuoteen 1991 asti, jolloin Hiltuselle myönnettiin Suomen kuvanveistäjäliiton kunniajäsenyys (Ahtola-Moorhouse 2001, 98).

Hiltunen uskoi mieskriitikkojen suosivan miespuolisia kuvanveistäjäystäviään (Uusikylä 2008, 84). Hän ei kuitenkaan suoraan väitä syrjintänsä johtuneen hänen sukupuolestaan.

Hiltunen sanoo seuraavien naiskuvanveistäjäpolven edustajien päässeen helpommalla kuin hän aikanaan ja että syrjintä kohdistui ainoastaan häneen, ei muihin naiskuvanveistäjiin. Oliko ongelma sittenkin hänen persoonansa, sukupuolesta riippumatta?

*”Viha kohdistui ainoastaan minuun. Kun alalle tuli muitakin naiskuvanveistäjiä, heille alettiin antaa palkintoja, jotta minulle saatettaisiin viesti, että olen ’persona non grata’. Minulle sai tapahtua mitä tahansa harmia. Kollegiaalinen syrjintä kesti kauan. Mieheni mietti aina etukäteen, mitä pojat tulevat seuraavaksi tekemään pääni menoksi.”* (Uusikylä 2008, 84-85.)

### 2.4. Naiseuden hyöty

Vaikka naiskuvanveistäjän oli vaikea saada kollegansa ja taidekriitikot vakuuttuneiksi taidoistaan, oli media erittäin kiinnostunut Hiltusesta.

*”Minä olin herkullinen ’naiskuvanveistäjä’ naistenlehdille. Minulla oli valtavan hieno debyyttinäyttely Kööpenhaminassa, jossa oli parhaat pohjoismaiset kriitikot. Olin vaatimaton nuori ihminen, hermostunut ja*

*vaivaantunut. Siellä sanottiin, että 'tämä nuori nainen on huomenna maailmankuulu'. Olin todellakin hämmästynyt.” (Uusikylä 2008, 85.)*

Naistenlehdet nostivat hänet jalustalle. Eila Hiltunen sanoo itsekin, että sai ansiotonta arvostusta vain koska sattui olemaan nainen.

*”Sitä valtaa, mitä naisilla Suomessa on, ei Italiassa tajua kukaan, eikä Saksassakaan. Euroopassa vain pohjoismaiden naisilla on sellaista itseluottamusta kuin suomalaisilla naisilla on. Arabimaissakin minulle oli hyödyksi olla nainen. Olin legendaarinen, olin osa jotain pyhää. Sain ansiotonta arvonnousua, koska olin nainen. Kun kysyin Jeddän pormestarilta, miksi te tilaatte minulta taidetta, vaikka olen kristitty ja nainen, hän sanoi että taiteessa sillä ei ole mitään merkitystä.” (Uusikylä 2008, 83.)*

Se arvostus, mitä Hiltunen sai osakseen Arabimaissa, kulttuuripiirissä jossa naisen asema ja arvo on järjestään huonompi kuin esimerkiksi Pohjoismaissa, on aivan ainutlaatuista.

## **2.5. Suuri persoona**

Sen lisäksi, että Eila Hiltunen oli kuvanveistäjä ja nainen, oli hän tekstien mukaan nainen, jolla oli suuri persoona. Toisissa ihmisissä hän herätti ihastusta, mutta varmasti myös vieraannutti toisia ihmisiä hänestä.

*Lukuisat poikaystäväni Ateneumissa eivät tajunneet, minkälainen todella olin. Minä muka vain tanssin hyvin ja olin iloinen ja nenäkäs. Luulen, että mieheni meni kanssani naimisiin, koska hänkään ei ollenkaan tajunnut, minkälainen olin. Hän rakastui hillittömästi, eikä järki sanonut enää mitään. Jos naiset aikovat pärjätä, heidän pitää olla hyvin tietoisia näistä asioista. Henkilökohtaisia tunteitaan ei saa paljastaa. Pitää tehdä työtä ja ottaa työstä se ilo, mitä saman alan ystävyysuhteista ei saa.” (Uusikylä 2008, 82.)*

Lähdeaineiston perusteella väitän, että Hiltunen sanoo tämän hieman jälkiviisaana, virheistään oppineena. En silti väitä hänen olevan oikeassa.

Hiltuselle kaikkein tärkeintä oli hänen uransa, joskus jopa ihmisuhteidenkin kustannuksella.

*”Melkein kaikki museonjohtajat ovat nykyisin naisia. Naisten suuri tuleminen on meneillään. Mutta eivätpä naiset olekaan lojaaleja toisille naisille. Jos on pikkuisenkin herättänyt niin kutsuttua naisellista kateutta, on ollut hauskan näköinen tai elegantti ja ihailtu miesten piireissä, se ei ole ollut hyvä asia. Joillekin on jäänyt elinikäinen epäluulo, että minäkään en voi olla lahjakas, koska minussa on ollut charmia. Suomalaiset eivät anna anteeksi, vaan he jollain tavalla linnoittautuvat tietyntyyppisiä ihmisiä vastaan. On olemassa joku kohtalokkaan naisen ongelma. Epäluulojen kohteiksi joutuneet ovat usein tummaihoisia ja sellaisia, joilla on paljon ilmeitä. Ihmisillä käy kai joku mustalaisaatos takaraivossa.”* (Uusikylä 2008, 83.)

Hiltusen itsevarmuus ja tapa korostaa itseään ja ulkonäköään on vieraannuttavaa. Joskus juuri se joka vaikuttaa kaikkein itsevarmimmalta, saattaa kuitenkin olla se kaikkein haavoittuvaisin. Tällaisella oman egon pönkittämisellä Hiltunen on saattanut tehdä itselleen vain haittaa.

*”Kuvanveiston pioneeri, Sibelius-monumentin luoja, on oiva esimerkki lahjakkaasta taiteilijasta, nimenomaan naistaiteilijasta, joka joutui taistelemaan tiensä ennakkoluulojen ja kateuden ilmapiirissä. Eila Hiltusen elämä kuvaa hyvin sitä, miten vaikea vuonna 1922 syntyneen naistaiteilijan oli 1950- ja 1960-luvuilla saada ansaitsemaansa arvostusta Suomessa. Vasta vuonna 2001 Eila Hiltunen palkittiin näyttävästi kotimaassaan.*

*Hyvin lahjakkaat ihmiset poikkeavat muista paitsi lahjoiltaan usein myös persoonallisuudeltaan. Poikkeavuus, joka Hiltusen kohdalla ilmeni kuvataiteellisena ja veistoksellisena lahjakkuutena ja johon liittyi sosiaalisuus, laaja kielitaito ja ehkäpä vielä etelämaalainen ulkonäkökin, oli yhdistelmä, jota kaikki eivät sietäneet.* (Uusikylä 2008, 87-88.)

Tärkeää on kuitenkin muistaa, että tällä ei ole oikeastaan lainkaan tekemistä Hiltusen lahjakkuuden ja ammattitaidon kanssa. Hänen, tai kenen tahansa muun, teoksia ja uraa tulkittaessa on taiteilijan persoona osattava jättää teosten ulkopuolelle. Kritiikkiä ei tulisi antaa taiteilijasta vaan teoksesta.

Eila Hiltusen merkitys suomalaisen kuvanveiston historiaan on kiistämätön. Jo pelkästään Sibeliuksen monumentti on yksi Suomen tunnetuimmista veistoksista. Hiltunen oli edelläkävijä hitsaustekniikan käytössä.

Eila Hiltunen oli Suomen ensimmäinen laajan menestyksen saavuttanut naiskuvanveistäjä ja se perintö, jonka hän on antanut juuri naiskuvanveistäjille, on merkittävä.



5. *Veden alla* 1960



### 3. LAILA PULLINEN

#### 3.1. Laila Pullinen lyhyesti

Laila Pullinen (s. 1933) on suomalainen kuvanveistäjä. Hän aloitti opintonsa Suomen Taideakatemiassa vuonna 1953. Taideakatemian lisäksi Pullinen on suorittanut taideopintoja Italiassa. (Nikkari 2010, 56.)

Pullisen pääasialliset materiaalit ovat pronssi ja kivi. Hän on myös kehittänyt tekniikkaa, jossa metallilevy muotoillaan räjäyttämällä kipsimuottiin, esim. *Aurinko tunturissa* vuodelta 1967.



#### 6. *Aurinko tunturissa* 1967

Laila Pullisen veistoksissa ominaista on vartalon liike sekä kiiltävien ja rosoisten pintojen vaihtelu. Usein abstrakteinkin näyttäytyvät teokset saattavat käsitellä vaikkapa Raamatun tai antiikin mytologiaa, ihmisen suhdetta luontoon tai sisältää piikikästä poliittista satiiria. (Kiiski-Finel 2006, 9, 11.)



### *7. Arktinen Afrodite 1972*

Laila Pullinen avioitui vuonna 1971 neurologi Magnus Ramsayn kanssa (Kiiski-Finel 2006, 147) ja heillä on yksi poika, Jean Ramsay.

Laila Pullinen oli Suomen Kuvanveistäjäliiton ensimmäinen naispuheenjohtaja sekä ensimmäinen naispuolinen kuvataiteen taiteilijaprofessori (Kiiski-Finel 2006, 8). Hänelle on myönnetty Pro Finlandia vuonna 1975 (Wikipedia 2014, hakusana Laila Pullinen).

### 3.2. Ammattiin hakeutuminen ja uran alku

Kun Laila Pullisen perhe muutti sotapakolaisina Karjalan Terijoelta Ylöjärvelle, pääsi veli työskentelemään sepän apulaisena. Lailaakin paja olisi kiinnostanut, mutta seppä kielsi tulemasta sisään. Pajan kynnyksellä seistessään Lailalle selvisi ensimmäisen kerran, että on olemassa ero naisten ja miesten maailman välillä. (Harni 2006, 100.)

Pullinen tulisi törmäämään samaan tilanteeseen vielä monta kertaa elämässään, kuten kolmekymmentä vuotta myöhemmin valmistaessaan teostaan Aurinko tunturissa ja työskennellessään metallialan insinööri-miesten kanssa. (Harni 2006, 141.)

Vuonna 1944 Laila Pullisen piirustuksen opettaja Aune Peippo sanoi Pulliselle, että *”Kuvataiteilijaa sinusta ei voi tulla – veljesi lahjat siihen kyllä riittävät* (Harni 2006, 102).”

Kuitenkin oli selvää, että taiteellisesti lahjakkaasta lapsesta tulisi kuvataiteilija, mutta että kuvanveistäjä? Maalaustaide oli kyllä naiselle sopivaa, mutta kuvanveisto ei monien mielestä sopinut naisille.

*”Pullinen halusi [Taideakatemiaan] kuvanveistolinjalle, mutta vei kouluun varmuuden vuoksi myös suuren pinon vesivärimaalauksia. Hänet valittiin maalauslinjalle, koska professori Erkki Koposen mielestä kuvanveisto ei ollut naisen fysiikalle sopiva taidelaji, eikä etenäkään Laila Pullisen kaltaiselle hennolle tytölle. Lopulta Pullinen pääsi tärpättiallergiaan vedoten kuvanveistolinjalle.”* (Harni 2006, 105.)

Päästyään lopulta Taideakatemiaan kuvanveistolinjalle, haki Pullinen sotaorvoille tarkoitettua apurahaa.

*”Hakemus evättiin, koska kuvanveistäjän ammattia ei edelleenkään pidetty naiselle sopivana. Vasta kun hän sai kuvanveistäjä Wäinö Aaltosen suosituksen ja lausunnon ammatin soveltuvuudesta naiselle, hänelle myönnettiin vuonna 1953 ensimmäinen taidestipendi, 500 markkaa.”* (Harni 2006, 106.)

Pullisen kanssa samaan aikaan Suomen Taideakatemiassa opiskeli kuitenkin myös muita naisia kuvanveistolinjalla (Harni 2006, 106).

Pullisen lahjakkuus ja taidot tunnustettiin ja hänen ensimmäinen esiintymisensä Taideakatemian kolmivuotisnäyttelyssä vuonna 1956 onnistui hyvin. Vain muutama nainen toimi tuolloin Suomessa kuvanveistäjänä ja uusi tulokas otettiin lämpimästi vastaan. (Harni 2006, 113.)

### **3.3. Patsaskilpailuja**

*”Aikalaiskriitikissä Pullisen lähtökohtia ei ymmärretty ja teoksia luonnehdittiin pornografisiksi tai pinnallisiksi. Pulliselta on usein kysytty, miten hän on kokenut asemansa naisena yhteiskunnassa ja taidemaailmassa. Hän ei ole aina ollut halukas kommentoimaan aihetta, mutta kertoo nyt kokemuksistaan. Taiteilijan mukaan raskainta on ollut ottaa vastaan ja ohittaa suomalaisessa yhteiskunnassa piilevä, kaikkiin yhteiskunnan kerrostumiin ulottuva soviniemi.”* (Kiiski-Finel 2006, 8.)

Laila Pullinen on pyrkinyt työskentelemään välittämättä kohtaamastaan soviniemistä. Kuitenkin häntä raivostuttivat *jatkuvasti toistuvat ”patsaskilpailut” sekä pienelle maalle tyypillinen nepotismi ja hyvä veli -verkostot* (Harni 2006, 113).

*”Laila Pullisen valmistuessa Suomen Taideakatemian koulusta 1956, oli Suomi vasta heräilemässä toisen maailmansodan sankaripatsastuotannon ääreltä. Sotamuistomerkkien kilpailukäytännöt olivat ulkoistaneet naiset kärkisijoilta, jos he kovin innokkaasti niihin olivat osallistuneetkaan. Julkisuudessa naisten taidetta vähäteltiin usein koristeellisuuden ja pinnallisuuden leimalla.*

*Lisäksi taidekirjoittelussa yleinen tapa niputtaa naistaiteilijat yhteen omaksi ryhmäkseen oli siirtänyt heitä vaivihkaa taiteen marginaaliin ja vakavan taidehistoriallisen tutkimuksen ulkopuolelle. Nuoren Pullisen taidetta*

*tarkasteltiin tekijän sukupuolta korostaen. Ruumiillisesti raskaan kuvanveiston käsitettiin yleisesti olevan miesten ala.*

*Taiteen sukupuolistunut kenttä ohjasi kuin huomaamatta aikakauden kahden keskeisimmän naiskuvanveistäjän, Eila Hiltusen ja häntä hieman nuorempaa polvea edustavan Laila Pullisen suuntaamaan vuosiksi ulkomaille.*

*Kysymystä ei ole kuitenkaan syytä tarkastella pelkästään sukupuolisen sarron näkökulmasta, sillä taiteilijat saattoivat kääntää tilanteen myös edukseen ja hyödyntää naiseuttaan myyntivalttina. Raskaiden kansallisten veistosprojektien ulkopuolelle jääminen antoi heille miehiä vapaammat mahdollisuudet suuntautua uusiin kansainvälisiin ilmaisutapoihin.*

*Ulkomaisia vaikutteita Suomeen mukanaan tuonut ja näyttävien teostensa äärellä poseerannut Pullinen omittiin aikakauslehtien suosikiksi. Asetelma vakiinnutti hänen asemansa suomalaisen taiteen 'julkkistaiteilijana', mikä peitti valitettavan usein alleen hänen tuotantonsa moni-ilmeisyyden ja vakavat taiteelliset päämääränsä.*



8. Laila Pullinen ja teos *Aikojen aamu – aikojen ilta* 1969

*Seksualisoidun julkisuuskuvansa vastapainoksi Pullinen tuli tunnetuksi voimakkaista kannanotoistaan, joissa hän korosti kuvanveistäjän ammattitaidon merkitystä puolustaen kärjekkäästi taiteen vapautta.”*  
(Kormano 2006, 19, 21.)

Samoin kuin Eila Hiltunenkin, Laila Pullinen myös hyötyi naiseudestaan urallaan. He kiinnostivat mediaa sukupuolensa vuoksi. Se toi näkyvyyttä heille, mutta ei välttämättä heidän teoksilleen.

Pullinen hyväksyi roolinsa julkkistaiteilijana ja käytti asemaansa hyödykseen nostaan esille itselleen tärkeitä asioita.



9. Laila Pullinen poikansa kanssa Eeva-lehden kannessa 1/1973

### **3.4. Yhteiskunnalliset aiheet**

Laila Pullinen oli monissa asioissa aikaansa edellä. Jo 70-luvulla hän oli huolissaan ihmisen vaikutuksesta ympäristöönsä ja luontoon. Hän käytti mediajulkisuuttaan – osittain naiseudellaankin ansaittua – tuodakseen esiin itselleen tärkeitä asioita, kuten ympäristöpolitiikka. Ja samoin jo 70-luvulla hän osasi aavistella nykyaikana vallitsevaa informaatiotulvaa.

*”Kuvaan niissä [Viimeinen Apollo ja Viimeinen Flora] meidän lajimme viimeisen naisen ja miehen, ihmisen, joka on joutunut ristiriitaan luonnon kanssa pyrkiessään hallitsemaan sitä. Ei ole enää väliä, ovatko kukat, ruohot, vedet eläviä, koska ihminen on itse tuhonnut oman lajinsa. Tietokoneesta on tullut hänen jumalansa, joka ohjelmoi hänen työnsä, ravintonsa, viihteensä, kauneusihanteensa, ihanteen, jonka mukaisena hän seisoo ajan virrassa lihaksettomana, ylijännittyneenä, vastustuskyvyttömänä. Hän on narkomaani, joka päivittäiseksi huumeekseen tarvitsee annoksen ’informaatiota’. Näkemättömin silmin, kypsymättömin huulin hän toteuttaa ohjelmaa, jota ei tunne.”* Laila Pullinen teoksistaan *Viimeinen Apollo ja Viimeinen Flora* vuonna 1972. (Harni 2006, 151.)

Edellinen teksti voisi hyvin olla jonkun meistä, TAMK:sta tänä vuonna valmistuvista kuvataiteilijoista kirjoittama. Näen tässä lainauksessa yhtymäkohtia useisiin tämän vuoden teoksiin, kuten Fanni Maliniemen *Aatami*, Auri Mäkelän *Monoliitti* ja Niko Skorpion *Asioiden todellinen luonne* (Ylhäisi 2014, 59, 65, 73).



10. Laila Pullinen hioo teostaan *Jeanne d'Arctic* 1974

Erityisen tärkeäksi Pullinen koki Suomen kuvataiteen kentän rakenteellisen kehittämisen.

Kun Laila Pullinen vuonna 1971 avioitui lääketieteen lisensiaatti Magnus Ramsayn kanssa, järjestettiin häävastaanoton sijaan kulttuuritapahtuma, johon kutsuttiin parisataa henkeä keskustelemaan aiheesta ”Tarvitaanko Suomessa kulttuuriministeriötä?” (Harni 2006, 147.)

Tämä oli Pulliselta erityinen tapa käyttää omaa julkisuuttaan kokemansa yhteisen hyvän eduksi.

### **3.5. Vaikutus suomalaisen kuvanveiston historiaan**

Laila Pullinen oli Suomen Kuvanveistäjäliiton ensimmäinen naispuheenjohtaja.

*”Aloittaessaan Suomen Kuvanveistäjäliiton ensimmäisenä naispuheenjohtajana (1990-93) hänestä oli tärkeää, että johtokunnassa oli samaan aikaan muitakin naisjäseniä. Kuvanveistäjäliiton valimo oli kausittain suurissa vaikeuksissa ja valimopalveluksia käyttävä veistäjäkunta oli miesvaltaista. Sovinismi näkyi ja kuului törkeälläkin tavalla. Pullisen mielestä taiteilijan oli keskityttävä omaan työhönsä ja linjaansa välittämättä siitä, missä tahdissa muu maailma marssi. Raskainta taiteilijan uralla on ollut kohdata juuri tämä suomalaisessa yhteiskunnassa piilevä sovinismi. Pullisen mielestä myöskään naiset eivät tue tarpeeksi toisiaan.”* (Harni 2006, 174.)

Rakenteellista sovinismia vastaan taistellessa tärkeintä on naisten yhteneväinen mielipide järjestelmän epäkohdista. Tämä pätee mihin tahansa alaan tai tapaan ja kulttuuriin. Jos jokin tapa on jonkun naisen mielestä hyväksyttävä ja toisen naisen mielestä ei, on se sitä vaikeampi todistaa vääräksi tavaksi.



Pullinen kohtasi vastarintaa työskennellessään perustamassaan Kuvanveistäjäliiton veistosten tutkimusryhmässä, joka kävi läpi julkisia monumentteja Helsingissä. *”Ryhmä tutki korroosion aiheuttamia ja valumenetelmissä tehtyjä virheitä sekä ilmaston veistoksille aiheuttamia ongelmia. Valuissa oli tehty paljon veistosten kestävyyteen vaikuttavia teknisiä virheitä, joista oli vaiettu. Työryhmässä oli valuasiantuntijoita, jotka eivät kuitenkaan nostaneet asiasta julkista keskustelua, koska työryhmän perustaja oli nainen. Nuorille kuvanveistäjille tällainen keskustelu olisi ollut erittäin tärkeää.”* (Harni 2006, 175.)

Se, että johtuiko vastarinta Pullisen sukupuolesta, ei tietenkään ole mitenkään todistettavissa. Joka tapauksessa ryhmän tutkimustyötä ei otettu vakavasti.

Laila Pullinen on tehnyt paljon pyyteetöntä työtä edistääkseen kuvanveiston tekniikoiden kehittämistä. Se, että hän oli ensimmäinen Kuvanveistäjäliiton naispuheenjohtaja, on pientä sen perinnön rinnalla, mitä hän on antanut Suomalaiselle kuvanveistolle.



11. Laila Pullinen ja Urho Kekkonen vuonna 1975

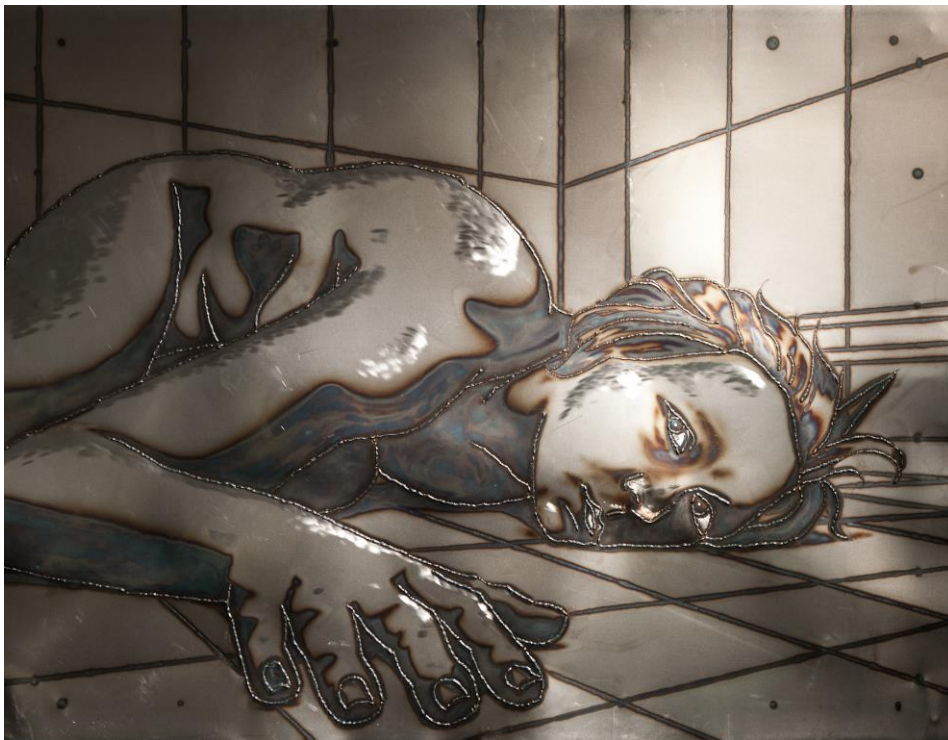
## 4. OMAT TEOKSET JA TYÖSKENTELY

### 4.1. *Mun pitäisi*

TAMK:n Kuvataiteen koulutusohjelman lopputyönäyttelyssä *Ylin nappi auki* esittelin kolmen teoksen sarjan *Mun pitäisi*.

Teokset on valmistettu erilaisin metallintyöstötekniikoin teräslevylle ”maalaamalla”. Tärkeimpiä käyttämiäni tekniikoita ja työvälineitä ovat MIG-hitsaus, happi-asetyleeniliekki ja kulmahiomakone.

Tekniikka on itse kehittämäni. Olen työskennellyt sen parissa viimeiset pari vuotta ja uskon jatkavani työskentelyä tällä tekniikalla vielä useita vuosia. Vaikka olenkin erittäin tyytyväinen teossarjaani, näen siinä monia asioita, joita voin tehdä ensi kerralla paremmin. Myös työtä tehdessä olen saanut uusia ideoita, joita en ole vielä ehtinyt kokeilla. Oman tekniikan parissa työskentely on jatkuvaa ongelmien ratkaisua ja uuden löytämistä. Nautin siitä erittäin paljon.



12. *Mun pitäisi pestä hiukset*, 2014

*Teossarjan Mun pitäisi* kuvasto käsittelee masennusta. Miltä tuntuu, kun mitään ei jaksaisi ja mukavatkin asiat muuttuvat velvollisuuksiksi. Kun on niin väsynyt, ettei jaksa lähteä ulos, koska silloin pitäisi pestä hampaat.

Aihe perustuu osittain omakohtaisiin kokemuksiini. Käytin myös itseäni mallina teoksissa esiintyvään hahmoon, joten teokset voidaan tulkita hyvinkin henkilökohtaisina. Toivon, että tämä henkilökohtaisuus ja itsensä paljastaminen tavoittavat katsojan samaistuttavalla tavalla.

#### **4.2. Tunteellinen nainen**

Eila Hiltunen mainitsee haastattelussaan, että uskoo naisilla olevan hieman tunnepitoisempi ote taiteeseen (Uusikylä 2008, 86). En näe että minulla olisi erityisen tunnepitoinen ote taiteeseen, siksi että olen nainen. Ja tunnen useita miestaiteilijoita, jotka pelkäämättä vyöryttävät kaiken tunteidensa kirjon teoksiinsa. Hiltunen viittaa tässä varmastikin stereotypiaan, jonka mukaan naisia ohjaavat tunteet, kun taas miehet pystyvät kylmemmän loogiseen ajatteluun.

Uskon olevani erittäin looginen ihminen. Taiteeni teen tekniikkalähtöisesti ja suunnitellusti. Lasken, mittaan ja punnitsen. Mikä saattaisi kiinnostaa minkäkinlaista katsojaa?

Lopputyöni oli oikeastaan ensimmäinen teossarja, jossa käsitteelin henkilökohtaista aihetta. Sitä ennen olin varonut sortumasta ”itseni terapointiin”. Tällä kertaa kuitenkin ajattelin, että herättääkseni katsojassa tunteita, myös minun tekijänä täytyy tuntea jotain aitoa ja paljastaa jotain itsestäni.

Henkilökohtaisesta aiheesta huolimatta työskentelin määrätietoisesti, tarkkojen suunnitelmien mukaan ja tekniikan ehdoilla.



13. *Mun pitäisi tiskata*, 2014



14. *Mun pitäisi mennä ulos*, 2014

### 4.3. Pohdintaa saamastani palautteesta

Esitellessäni teoksiani, minulta kysytään usein miten olen päätenyt tällaisen materiaalin pariin. Mikä on saanut minut siitä kiinnostumaan?

Kysyttäisiinkö mieskuvanveistäjältä samaa? Toisaalta, jos mieskuvanveistäjä olisi valinnut materiaaliksensa vaikkapa tekstiilin, saatettaisiin hänelle siinä tapauksessa sanoa samoin. Miehen ja naisen stereotyyppit ja roolit ovat juurtuneet syvään.



15. Happi-asetyleeniliekin sytytys

Kun esittelin ensimmäistä hitsaamalla valmistamaani teossarjaa *The Space Between*, kysyi mies minulta ”Oletko ihan itse tehnyt?” Koin tämän kommentin loukkaavana, mutta nauroin.

Seuraava teossarjani *I Don't Weld with My Vagina* oli vastalause saamaani palautteeseen. Aluksi en olisi halunnut käsitellä teoksissani naiseutta lainkaan, mutta koin tämän teossarjan tarpeelliseksi, jotta voin siirtyä siitä eteenpäin. Ajattelin, että tätä minulta halutaan, annan sen teille ja jatkan matkaani.

Voi tietenkin olla, että tulkitseen saamani palautteen tarkoituksella verenpunaisten feministilasien läpi, koska koen feminismin ja tasa-arvon itselleni tärkeiksi asioiksi. Vaikka Suomi on verrattain tasa-arvoinen maa, on täälläkin paljon parantamisen varaa ja minulle on tärkeää tehdä parhaani sen parantamiseksi.

Eila Hiltunen mainitsi, kuinka miehet luulivat hänen diivailevan sillä että osaa tehdä metallitöitä (Uusikylä 2008, 86). Tähän osaan samaistua. Tunne ehkä kumpuaa sisältäpäin eikä sille ole mitään perusteita, mutta alituisen koen tarpeelliseksi todistella miehille, että kyllä minäkin osaan. Ehkä sen voisi nähdä diivailuna.

Toisaalta tämä diivailun pelko saattaakin olla vain vaatimattomuutta, sitä suomalaiselle naiselle tyypillistä. ”Ei tohdi tehdä suurta numeroa itsestään. Parempi tehdä vaan nöyränä töitä, niin kyllä se huomataan.” Mutta huomaako kukaan?

Mutta minä en pelkää menestystä, kuten ei pelännyt Eila Hiltunenkaan. Hiltusen mukaan tämä olisi nimenomaan miehinen piirre ihmisessä ja harvinaista naisessa. (Uusikylä 2008, 81.)

Kun puhutaan miesten ja naisten palkkaeroista, kuulee usein sanottavan, että naiset eivät kehtaa pyytää ylennyksiä ja palkankorotuksia.

Arvonsa tunteva nainen saatetaan kokea ärsyttäväksi.

Pääasiassa saamani palaute on kuitenkin ollut positiivista ja kannustavaa. Käyttämästäni tekniikasta on oltu todella kiinnostuneita, eikä suurin osa ihmisistä takerru siihen, että olen nainen.

Eniten tekniikasta ovat kuitenkin olleet kiinnostuneita hieman vanhemmat miehet. Uskon tämän johtuvan siitä, että suurten ikäluokkien sukupolven miehillä on usein edes jonkinlaista kokemusta metallitöistä ja he kokevat sen käytön kuvataiteessa kiinnostavana juuri siksi, että se on heille tuttua. Oman ikäpolveni miehille, tai naisille, ei metallitöiden osaaminen ole samanlainen itsestäänselvyys, joten he taas ovat monesti vaikuttuneita tekniikasta, koska eivät sitä itse osaa.



16. Teräslevyn leikkaus kulmahiomakoneella



## 5. POHDINTA

Lähdeaineiston perusteella nämä kaksi ansioitunutta kuvanveistäjänäistä, Eila Hiltunen ja Laila Pullinen ovat hyvin erilaisia taiteilijoita ja heidän uransa ovat kulkeneet hyvin erilaisia polkuja.

Se, että naistaiteilijat yleensäkin niputetaan samaksi ryhmäksi, olettaen että kaikki naiset ovat samanlaisia ja tekevät samankaltaista taidetta, on absurdia. Tosin valitsinhan heidät itsekkin tutkimuskohteikseni sen vuoksi, että he ovat naisia. Stereotypioista tulisi vapautua ja nähdä, että naisten tekemä taide kokonaisuutena sisältää aivan yhtä paljon variaatioita, erilaisia työskentelytapoja, näkemyksiä ja tekniikoita kuin miestenkin tekemä taide kokonaisuutena.

Eila Hiltunen on käyttänyt naiseuttaan Pullista enemmän hyödyksi. Hän on tunnistanut naiseuden ja viehättävän olemuksensa myyntivaltiksi. Hän on häikäilemättä liihotellut seurapiireissä, tietäen sen tekevän hyvää hänen uralleen, joka kuitenkin oli hänelle kaikkein tärkeintä.

Tämä ei missään tapauksessa vähennä hänen lahjakkuuttaan tai ammattitaitoaan, mutta on saattanut aiheuttaa negatiivisia tunteita aikalaisissa kollegoissaan, sekä miehissä että naisissa.

Ehkä juuri tämä naiseuden hyödyntäminen selittää hänen eristämisenä kuvanveistäjäpiireistä. Ongelmana ei siis välttämättä ollut niinkään Hiltusen sukupuoli vaan sen korostaminen. Tai ehkä ongelma oli vain hänen vahva, karismaattinen luonteensa, huolimatta siitä, oliko hän mies vai nainen.

Laila Pullinen taas on tekstiaineiston mukaan ennemminkin hyväksynyt naiseuden osana imagoaan ja vaikkakin hänet on sen vuoksi pyydetty naistenlehteen poseeraamaan teoksensa äärelle, on hän samalla käyttänyt mahdollisuuden tuoda esiin itselleen tärkeitä asioita, vaikkapa taidemaailman ongelmakohtia tai ympäristöpoliittisia ongelmia.

Entäpä sitten mieskuvanveistäjä? Nähtäisiinkö mieskuvanveistäjän kohdalla relevanttina aloittaa biografia mainitsemalla, että ”Sen lisäksi että hän on

työskennellyt ansiokkaasti kuvanveistäjän ammatissa, on hän myös isä ja aviomies.” Saattaisi tuntua itsestänselvyydeltä. Onhan hänen menestyttävä voidakseen elättää perheensä, jos hän yleensä näkee perheen perustamisen tarpeellisena.

Miehen odotetaan menestyvän, häntä kannustetaan siihen lapsesta saakka. Naisen menestys taas saatetaan nähdä uhkana ja nainen itsekin saattaa sitä pelätä. Aivan kuin yhden naisen menestys veisi menestymisen mahdollisuuden pois joltain muulta.

## KUVAT

1. Lähikuva *Sibelius-monumentista*. 2013. Mirja Kurri.
3. Eila Hiltunen ja Urho Kekkonen *Sibelius-monumentin* äärellä 1967.  
Hiltusen perhealbumi. (Didrichsen 2001, 8).
2. Eila Hiltunen hitsaa *Veden alla* -teosta vuonna 1960.  
Otso Pietinen. (Didrichsen 2001, 44).
4. Eila Hiltunen työskentelee Sibelius-monumentin parissa.  
(Hiltunen 1992, 20).
5. *Veden alla* 1960. Otso Pietinen. (Didrichsen 2001, 25).
6. *Aurinko tunturissa* 1967. Raakel Närhi. (Kiiski-Finel 2006, 60-61).
7. *Arktinen Afrodite* 1972. Matti Matikainen. (Kiiski-Finel 2006, 158).
8. Laila Pullinen ja teos *Aikojen aamu – aikojen ilta* 1969.  
Pullisen valokuva-arkisto. (Kiiski-Finel 2006, 144).
9. Laila Pullinen poikansa kanssa Eeva-lehden kannessa 1/1973.  
A-lehdet Oy. (Kiiski-Finel 2006, 198).
10. Laila Pullinen hioo teostaan *Jeanne d'Arctic* 1974. Heikki Savolainen.  
(Kiiski-Finel 2006, 95).
11. Laila Pullinen ja Urho Kekkonen vuonna 1975. Pullisen valokuva-arkisto.  
(Kiiski-Finel 2006, 156).
12. *Mun pitäisi pestä hiukset*, 2014. Ankkur Ronkanen.
13. *Mun pitäisi tiskata*, 2014. Ankkur Ronkanen.
14. *Mun pitäisi mennä ulos*, 2014. Ankkur Ronkanen.
15. Happi-asetyleeniliekkin sytytys. 2014. A. K. Autio.
16. Teräslevyn leikkaus kulmahiomakoneella. 2014. Niko Skorpio.

## LÄHTEET

- Ahtola-Moorhouse, L. Didrichsen, M. (toim.) 2001. Credo Eila Hiltunen. Didrichsenin taidemuseo. Helsinki: F.G. Lönnberg.
- Barbiellini Amidei, R. Hiltunen, E. Berger, M. (suom.) 1992. Eila Hiltunen. Electa. WSOY (suom.) Milano: Fantonigrafica
- Kiiski-Finel, P. (toim.) Kormano, R. Reinikka, S. Ramsay, J. Harni, H. 2006. Laila Pullinen Atti d'Amore. Wäinö Aaltosen museo. Hollola: Salpausselän Kirjapaino Oy.
- Nikkari, V. (toim.) 2010. Laila Pullinen Piirustuksia ja runoja. Sara Hildénin taidemuseo. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy.
- Uusikylä, K. 2008. Naislahjakkuus. PS-kustannus. Juva: WS Bookwell Oy.
- Ylhäisi, E. (toim.) 2014. Ylin nappi auki. Näyttelyjulkaisu. Tampereen ammattikorkeakoulu. Vaasa: Fram.
- Kuka? Leena Ahtola-Moorhouse. Luettu 17.4.2014.  
[www.hs.fi/paivanlehti/kulttuuri/Leena+Ahtola-Moorhouse/a1337308467077](http://www.hs.fi/paivanlehti/kulttuuri/Leena+Ahtola-Moorhouse/a1337308467077)
- Wikipedia, hakusana Eila Hiltunen. Luettu 20.4.2014.  
[fi.wikipedia.org/wiki/Eila\\_Hiltunen](http://fi.wikipedia.org/wiki/Eila_Hiltunen)
- Wikipedia, hakusana Laila Pullinen. Luettu 20.4.2014.  
[fi.wikipedia.org/wiki/Laila\\_Pullinen](http://fi.wikipedia.org/wiki/Laila_Pullinen)